

2. Самчук У.О. Волинь: роман у трьох частинах. Київ : Дніпро, 1993. Т. 2. 334 с.

Євгенія Шевчук
Наук. керівник – к. філол. н., доц. Павлушенко О.А.

МОВНІ ЗАСОБИ ПЕРСУАЗИВНОСТІ У ВИСТУПАХ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ВОЄННОГО ПЕРІОДУ.

Анотація. У статті проаналізовано промови Президента України Володимира Зеленського воєнного періоду, зокрема мовні засоби впливу у його виступах. Досліджено мовні засоби персуазивності, використані промовцем з метою запобігти просуванню ворожої дезінформації у світі та сформувати коаліцію сил західних демократій у боротьбі проти варварів ХХІ ст..

Ключові слова: персуазивність, реципієнт, засоби впливу, парцеляція, перифраз, антонімія понять, персоніфікація, іронія, антитеза, порівняння.

Annotation. The article analyzes the speeches of the President of Ukraine Volodymyr Zelenskyi and examines the linguistic means of influence in his speeches during the war period. The means of persuasiveness used in order to prevent the promotion of hostile disinformation and to create a coalition for a joint fight against the aggressor have been studied. The linguistic means in the speeches of the President of Ukraine with the aim of influencing the recipients were analyzed and classified.

Keywords: persuasiveness, recipient, means of influence, parcellation, paraphrase, antonymy of concepts, personification, irony, antithesis, comparison.

Актуальність цього дослідження є беззаперечною, адже зараз, у момент повномасштабного вторгнення, ми як ніколи слідкуємо за новинами, а особливо за зверненнями Президента України. Кожен його виступ знаходить відгук у суспільстві, кожна промова містить не тільки важливу інформацію, а й засоби впливу на емоційну сферу слухачів. Саме інструменти персуазивності у цих

текстах викликають зацікавлення дослідника, оскільки вони є нетрадиційними для політичних промов через умови й обставини, у яких виголошені й мету, на досягнення якої спрямовані.

Мовні засоби персуазивності неодноразово були об'єктом лінгвістичних досліджень, про що свідчать публікації, Палій Г.М. [4], Дяченко О.В.[1], Фрасинюк Н.[2], Павлушенко О.А.[3], у яких проаналізовано окремі аспекти цієї теми.

Мета пропонованої статті – здійснити аналіз вербальних засобів персуазивності у виступах та промовах Володимира Зеленського воєнного періоду.

Об'єктом роботи є тексти промов Володимира Зеленського воєнного періоду, звернені до європейських парламентарів.

Предмет розвідки визначають лексико-семантичні засоби впливу на свідомість слухачів у виступах Президента України воєнного періоду.

Основним методом дослідження є контент-аналіз.

Кожен українець мріє про завершення війни, про мирне небо, про перемогу. Ми маримо цим від 24 лютого. Жити цілий рік в умовах війни неймовірно тяжко та виснажливо, але наш народ ні на секунду не думав опускати руки. Що ж нас так мотивує? Віра в перемогу? Так! Прагнення до справедливості? Звичайно! Жага до свободи? Неодмінно! А ще – слово. Слово – завжди було рушійною силою. Влучно підбравши слово, можна змінити погляди і думки співрозмовника, а також спонукати його до певних дій. Взявши за зброю слово, Президент України виборює підтримку свого народу від парламентарів західних демократій.

У зверненні до парламенту Канади та прем'єр-міністра Джастіна Трюдо за 15 березня Президент говорить: *«Перш ніж почати, я хочу, щоб ви зрозуміли мої відчуття, відчуття українців.»*. А далі наголошує: *«Просто уявіть... Уявіть, що о четвертій ранку кожен з вас чує вибухи. Джастіне, уяви, що ти і твої діти їх чуєте. Чуєте ракетні удари по аеропорту Оттави. По десятках інших місць по всій території вашої прекрасної країни, Канади.»*. З метою вплинути на свідомість адресата, В. Зеленський часто повторює окремі слова і словосполучення, які є смислоутворюючими елементами. Слово *«уявіть»* у цитованому фрагменті має найбільше смислове навантаження і тому дуже важливе у виступі. Такого роду повторення є одним з найефективнішим засобів впливу на емоції та психіку

слухачів. За допомогою частого вживання, деякі слова закарбовуються в пам'яті та набувають особливого значення для реципієнтів.

Вживання у промовах числівників наповнює тексти фактологічним матеріалом, який робить інформацію точною, більш вірогідною. В. Зеленський вдається у своїх промовах до такого засобу впливу, коли говорить про надзвичайно важливі речі – наслідки повномасштабної війни, які торкаються не тільки України, а загрожують європейській безпеці: «*Понад 1370 ракет застосовано ...*», «*...університетів, шкіл, дитячих садочків – зруйновано 773.*», «*... понад 10 мільйонів українців покинули рідні місця ... Майже 4 мільйони українців виїхали за межі нашої держави.*», «*Понад 90% усіх будівель Маріуполя повністю зруйновані ...*», «*... зруйновано понад 230 шкіл і 155 дитячих садочків. Вбито 128 дітей.*», «*Викрали з України понад 2 тисячі дітей.*», «*Тисячі людей убиті, серед них – 121 дитина.*», «*97 убитих дітей на сьогоднішній ранок.*» «*79. Стільки дітей було вбито в Україні. Тепер – це 117. Ще 38 дітей за ці дні.*», «*За три тижні загинули тисячі українців. Окупанти вбили 108 дітей*». Президент досить часто використовує цей метод. Адже сидячи в теплих домівках, будучи далеко від війни, не чуючи звуків вибухів, європейські політики не можуть уявити повний масштаб загрози знищення суверенної держави. Цифри вражають та змушують замислитися над масштабами трагедії в Україні.

Для характеристики тотального, безсердечного та нищівного зла, яким є Росія, Володимир Зеленський застосовує перифраз: «*російська військова машина*». Президент підкреслює те, як сліпо виконують накази російські військові. У цієї машини немає ні почуттів, ні душі, а тільки мета та нищівний рух до її досягнення. У перифрастичному виразі «*цунамі жорстокого вторгнення*» смислоутворюючим компонентом є слово *цунамі*, яке характеризує смертоносну лавину, яка 24 лютого прорвала кордони України й затопила її терени жорстокою людиноненависною силою. Щоб вплинути на почуттєву сферу європейських слухачів, Володимир Зеленський застосовує для Італії назву – «*курорт для вбивць*», маючи на увазі, що ті, хто приніс війну в Україну та хто наказує руйнувати її мирні міста, знаходять в Італії затишні місця для відпочинку. Тому він закликає італійців не робити свою країну «*курортом для вбивць*» та заблокувати їх активи й нерухомість.

Засуджуючи тих, хто залишає фінансові зв'язки з Росією попри її злочини в Україні, В.Зеленський вдається до метафори, у якій поєднує

поведінкові ознаки представника фауни і людини: *«Навіть знають ті, хто ховає голову у пісок. І руками все ще намагається намацати гроші з Росії.»*

Аби передати весь жах ранку 24 лютого Президент говорить: *«Люди ще спали. Смерть уже прийшла»*. Вживаючи персоніфікацію, Володимир Зеленський наголошує на підступності Росії. Мирні люди лягали спати, навіть не підозрюючи, що можуть більше не прокинутись. Що можуть померти наглою смертю. Ця смерть прийшла в особі ворога. Російські загарбники несуть із собою нищення, смертельну небезпеку.

Звертаючись до парламенту Данії, В. Зеленський намагається метафорично показати всю абсурдність того, що відбувається в ХХІ ст. на очах всієї Європи: *«Те, що російські війська роблять з Маріуполем, – це злочин проти людства, який скоюється буквально в прямому ефірі на очах у всієї планети.»*

Неодноразово Володимир Зеленський звертається до такого виду комічного, як іронія. У зверненні до парламенту Канади та прем'єр-міністра Джастіна Трюдо, він відтворюючи відповіді НАТО на прохання допомогти Україні, засуджує їх за бездіяльність та байдужість: *«... Коли телефонуєш друзям і кажеш: закрийте небо. Зупиніть обстріли, неважливо, яким варіантом, просто зробіть це, зупиніть бомбардування. Скільки ще має впасти ракет на наші міста? А у відповідь чуєш, що хтось цього не хоче робити... але дуже занепокоєні. Але ж дайте тоді літаки, говоримо ми нашим партнерам. А у відповідь: ось-ось... Вже скоро, трішки потерпіння. Але дуже-дуже всі занепокоєні. Просто не хочуть, а хтось шукає причини. Головне — результат. Кажуть про ескалацію. Хоча куди вже більше?»* У зверненні до Європейської ради, розповідаючи про злочини окупантів на нашій землі, В. Зеленський зауважує: *«Російські військові вбили журналістів. Хоча бачили напис «Преса» на них. Можливо, їх не вчили читати. Тільки вбивати.»* Іронічний акцент на варварських діях окупантів – це ремінісценція повідомлень про дикунські вчинки російських вояків. Росія не дбає про освіту своїх громадян, а використовує їх на війні для досягнення маніакальних імперських цілей як інструмент злочину. Звичайно, для досягнення таких цілей освічені люди зовсім не потрібні, адже набагато легше керувати отарою, яка не володіє критичним мисленням, ніж освіченими, думаючими людьми. Росія – виродок на тлі цивілізації.

Як зазначає у своїй статті О.А. Павлушенко [3], антитеза є досить зручним інструментом для творення нових сенсів. Вони виникають на основі протиставлення лексико-семантичних знаків. Конструкції антитези в промовах Президента України нечасто ґрунтуються на використанні лексичних антонімів: *«Доброго ранку»*, *«вечір останній»*; *«Життя має перемогти смерть.»*; *«Хто сильний. А хто слабкий.»*; *«Хто чесний. А хто лицемір»*; *«Ви маєте тисячі бойових літаків! Але не дали нам жодного.»*. Частіше антитеза базується на антонімії самих понять: *«І щоранку, ви чуєте, щоранку хвилиною мовчання вся держава, вся Україна: діти, дідусі, бабусі – всі вишановують пам'ять усіх загиблих за нашу державу.»*, *«Вони навіть соромляться слова «війна». Вони називають це «спецоперацією.»*; *«мирне місто»*, *«жорстоку облогу»*; *«Хтось підтримував. Хтось хотів все зірвати.»*; *«Хто мудрий. А хто не бачить очевидного.»*

Важливим інструментом персуазивності в текстах промов Президента є парцельовані конструкції, які підсилюють зміст та додають концентрації на важливих аспектах: *«40 ракет. Кожного дня саме стільки різних, але однаково смертоносних ракет російські війська застосовують проти нашої держави, проти України. Це середній рівень на добу. 40.»*; *«Сьогодні – місяць російському вторгненню. Після восьми років агресії на Донбасі. Місяць великій війні.»*; *«Все почалося 24 лютого з Росії. Коли полетіли ракети. Рано-вранці. Проти наших мирних міст. Люди ще спали. Смерть уже прийшла.»*; *«Цілі міста, села. Просто в попіл. Нічого немає.»* *«Російські військові вбили журналістів. Хоча бачили напис «Преса» на них. Можливо, їх не вчили читати. Тільки вбивати.»*. Парцеляція ніби випадає з ритміки тексту і цим самим привертає до себе увагу. Парцеляція має більший вплив в усній формі виголошення промови, адже спікер виокремлює інтонаційно частину реченнєвої конструкції, надає їй більшої змістової ваги. Це примушує слухача зосередитися саме на наголошеному фрагменті.

Висновок. Аналіз текстів промов Володимира Зеленського воєнного періоду дає змогу стверджувати, що Президент України доклав максимум зусиль для переконання очільників демократичних держав світу та членів міжнародних політичних та військово-політичних організацій в необхідності створення антипутінської коаліції. Він вправно мобілізував фонетичні, лексичні, синтаксичні засоби мови на досягнення основної мети – вплинути на розум і

почуття слухачів. Підпорядкувавши свої промови персуазивності, Володимир Зеленський зміг привернути увагу реципієнтів, сформувані у їхній свідомості образ агресора-варвара й образ народу України, який самовіддано виборює право власності на життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дяченко О.В. Застосування засобів мовно-маніпулятивної політичної діяльності в сучасних політичних процесах.
URL: <https://pdpu.edu.ua/doc/vr/2019/diachenko/dis.pdf>
2. Фрасинюк Н. Мовні засоби вираження персуазивності в політичному дискурсі. Актуальні питання гуманітарних наук. Серія: «Мовознавство. Літературознавство». 2020. Вип. 32, т. 2. С. 129 – 133.
3. Павлушенко О.А. Персуазивність політичної промови як інструмент боротьби за міжнародну безпеку. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство): збірник наукових праць. Вінниця 2022. Вип. 34. 164 с.
4. Палій Г.М. Мовно-стилістичні особливості публічних виступів політиків.
URL: <file:///C:/Users/Acer/Downloads/9624%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-19188-1-10-20210318.pdf>

ДЖЕРЕЛА

Промови та звернення. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/speeches>

*Інна Герасимчук
Наук. керівник – д. філол. н., проф. Завальнюк І. Я.*

ЛІНГВОФОЛЬКЛОРИСТИКА ЯК ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ ПРО МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОЛЬКЛОРУ

Анотація. *Статтю присвячено аналізу лінгвофольклористики як нової галузі знань про мовностилістичні особливості фольклору, як науки про мовноструктурну й художньо-образну організацію текстів усної народної творчості.*